

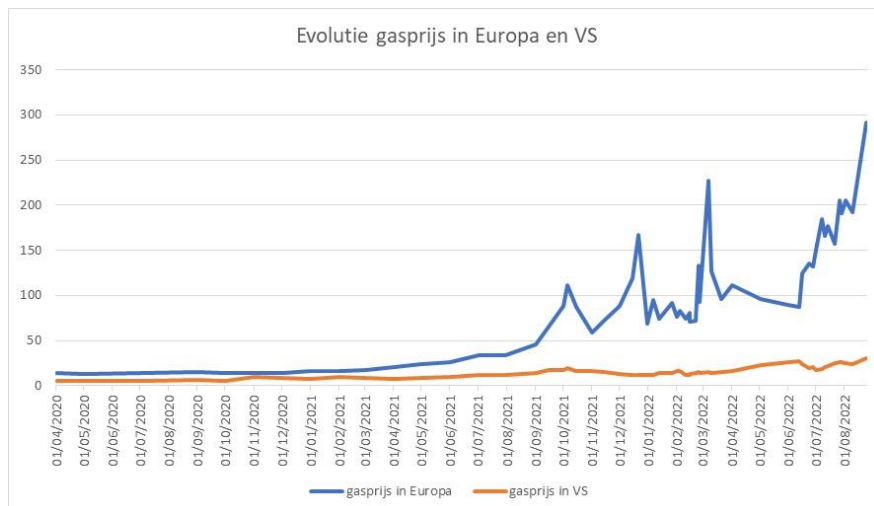
Pistes om de energieprijzen te beheersen

29 augustus 2022

1 Context

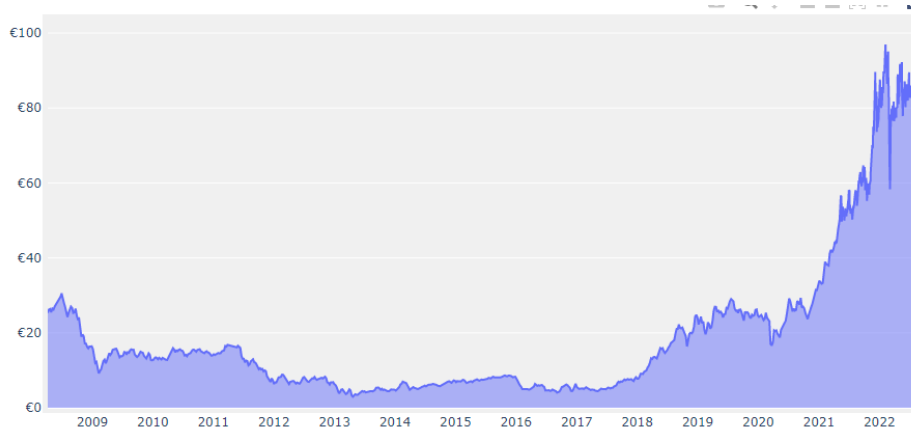
De economie in ons land kent een ernstige crisis ten gevolge van de sterk stijgende kosten:

- Personeelskosten (+10% in 08/2022). De automatische loonindexering zorgt ervoor dat Belgische bedrijven veel meer dan andere EU-bedrijven naast het energieprobleem ook een competitiviteitsprobleem aan het opbouwen zijn;
- Kosten voor de grondstoffen en de intermediaire goederen;
- Energiekosten. De verwerkende industrie is sterk afhankelijk van de energieprijzen, die een belangrijke rol spelen in hun kostenstructuur. De explosie van de energiekosten¹ is uiterst schadelijk voor het financiële evenwicht van deze industrieën en dus voor hun levensvatbaarheid;
- CO₂-prijzen. Deze prijzen zijn onder meer afhankelijk van Europese besluiten over de quotareserve.

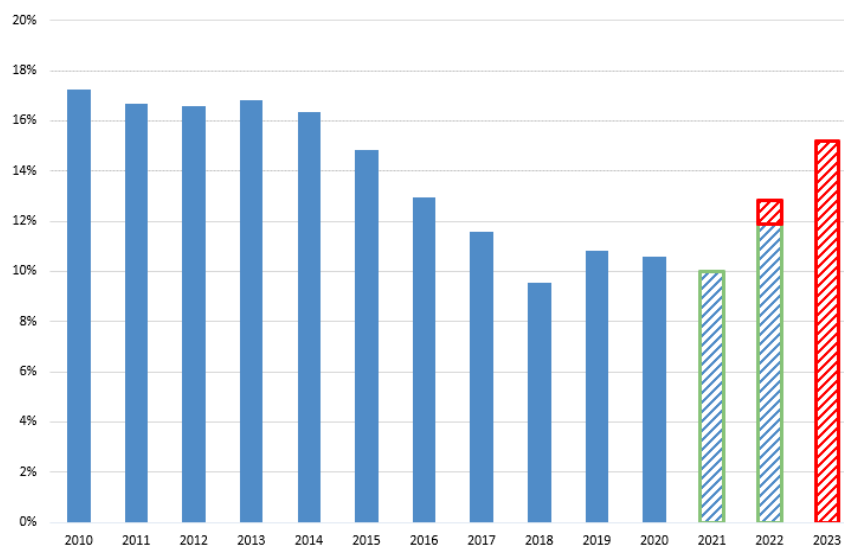
¹ Een combinatie van verminderde Russische gasleveringen, zeer geringe beschikbaarheid van Franse kernreactoren, en een historische droogte in Europa.

CO2 emission allowance

Source: <https://sandbag.be>

Evolutie van de absolute loonhandicap in vergelijking met de buurlanden (in %)

De sterke stijging van de energiekosten is een **enorm probleem** voor de maakindustrie en bijgevolg voor de Belgische economie in haar geheel. Meerdere ondernemingen hebben hun productie stopgezet of plannen dat te doen. Door de torenhoge energieprijzen is het immers niet langer rendabel om bepaalde grondstoffen en producten te vervaardigen, wat een weerslag heeft op de ganse keten. Het concurrentievermogen op Europees niveau wordt aangetast door de energieprijzen (zie maatregelen die andere landen hebben genomen), maar er gaapt een diepe kloof met landen zoals de Verenigde Staten (zie grafiek).

In het kader daarvan dringen het VBO en zijn leden er bij de regering(en) op aan om nu snel in te grijpen en bevelen zij een reeks concrete uitzonderlijke maatregelen aan, die in een concreet plan van aanpak worden gecombineerd. We worden allemaal elke dag een stuk armer.

De aanbevelingen van het VBO zijn gebaseerd op maatregelen op korte en middellange termijn namelijk:

- **Voorstel op korte termijn:**
  - Onderhandelen over gasprijzen (B/EU);
  - Rekening houden met systemen in andere Europese landen (B);
  - Maximum day-ahead prijzen (EU);
  - Vrijgeven van CO₂-quota van de Europese MSR-reserve (EU);
  - Temporary Crisis Framework (B);
  - Meerkosten en tarieven Elia (B);
  - Compensatie van indirecte emissies (B);
  - Energie-efficiënte sensibilisering en investeringen (B);
  - Tijdelijke werkloosheid (B).
- **Voorstel op middellange termijn:**
  - Herziening van het prijsmechanisme op de elektriciteitsmarkt (EU);
  - EU-energieplatform (B/EU).
- **Voorstel op lange termijn:**
  - Visie op de toekomstige energiemix (B).

2 Voorstel van een plan van aanpak: korte termijn

2.1 Aankoopprijs gas (maximumprijs)

De gasleverancierslanden / exploitanten van gasvelden slaan stevige winsten uit de extreem hoge gasprijzen op de markten, terwijl hun exploitatiekosten relatief stabiel zijn. Die prijzen kunnen evenwel als abnormale prijzen, 'oorlogsprijzen' (en dus oorlogswinsten) worden bestempeld, het resultaat van het Russische gedrag ingegeven door geopolitieke belangen.

Voorstel: daarom moeten Europa en de lidstaten in samenwerking met de invoerders onmiddellijk onderhandelen met de **producenten om kortingen te krijgen op de gasprijzen** en desnoods een maximumprijs vaststellen voor de import van gas zodat die opnieuw tot een redelijk niveau zouden dalen. Dergelijke maximumprijs moet vergezeld gaan van flankerende maatregelen om de bevoorradingszekerheid van gas niet in gevaar te brengen.

Daartoe wordt voorgesteld om in de eerste plaats te onderhandelen **met Noorwegen**, de grootste Europese gasproducent². Vervolgens moet ook met de andere grote gasleveranciers worden onderhandeld. Voor LNG-exportlanden is het moeilijker (ze claimen nu al een tekort aan voorraden). Besprekingen over nieuwe gasakkoorden zouden langetermijncontracten kunnen omvatten, wat de Europese Commissie nu niet aanmoedigt.

2.2 Prijs van elektriciteit (andere Europese landen)

In juni stemde de Europese Commissie ermee in Spanje en Portugal als een "energie-eiland" te beschouwen en stond zij die landen toe zich tijdelijk te distantiëren van de regels van de interne markt van de EU. Vervolgens hebben zij de prijzen van het gas dat voor de opwekking van elektriciteit wordt gebruikt, geplafonneerd/gesubsidieerd. Hun elektriciteitsprijzen liggen nu ver onder de in Europa bekende prijzen. *De invoering van een dergelijk systeem op Europees niveau* moet worden bestudeerd (de modaliteiten ervan moeten goed doordacht worden, anders subsidieert België de rest van Europa).

Bijna alle andere Europese landen hebben ook maatregelen genomen.

Voorstel: de maatregelen die andere Europese landen (zoals Spanje/Portugal) al hebben ingevoerd, moeten grondig worden bestudeerd en **er moet worden bekeken of die eventueel op EU-niveau kunnen worden ingevoerd, gekoppeld aan een Europese financiering.**

Deze kwestie kan niet alleen op Belgisch niveau worden aangepakt, omdat dit zou betekenen dat België productiemiddelen zou subsidiëren ten voordele van onze buurlanden.

---

² Een onderhandeling met Noorwegen heeft vooral zin omdat zij hun gas enkel via pijpleiding commercialiseren, anders gesteld zij hebben geen andere afzetmarkten dan BE, UK, FR en GE via pijpleiding en kunnen ze ons niet afdreigen met boten andere richtingen uit te sturen. Daarenboven geeft de EU Noorwegen toegang tot de EEA en is een gesprek met hen dus aangewezen.

2.3 Prijs van elektriciteit (maximum-day-ahead-prijzen)

Bovendien bestaan er op de kortetermijnelektriciteitsmarkt prijsplafonds. Deze maximale day-ahead-elektriciteitsprijzen worden vastgesteld volgens een specifiek mechanisme, hetgeen betekent dat deze plafonds momenteel stijgen. De bovengrens is op 9 mei 2022 verhoogd tot € 4000 /MWh en zal automatisch stijgen tot € 5000 /MWh op 21 september 2022 als er niets wordt gedaan. De maximumprijs per uur beïnvloedt de toekomstige markt, die zich aanpast op basis van het verwachte niveau (mogelijk € 15000/MWh komende winter)

Voorstel: het mechanisme voor de vaststelling van **maximum-day-ahead-prijzen** moet dringend herzien worden, als signaalfunctie, met het oog op een verlaging van het prijsplafond, bv. tot € 2000/MWh.

2.4 Prijs van CO₂

De elektriciteitsproducerende sector behoort tot het uitwisselingsstelsel van de Europese emissiequota (ETS). Dit betekent dat de producenten de quota die de uitstoot van broeikasgassen dekken, op de Europese markt kopen. De prijs hiervoor maakt deel uit van de marginale kostprijs van elke centrale op basis van fossiele energie. En vermits de gascentrales vaak de elektriciteitsprijs op de markt bepalen, is de prijs van die quota opgenomen in de elektriciteitsprijs. Hoe hoger de prijs van die quota, hoe hoger de elektriciteitsprijs (wanneer een gas- of steenkoolcentrale de marktprijs bepaalt).

Europa heeft het ETS-systeem aangevuld met een reeks regels die het regelmatig verstrengt. In het kader daarvan heeft het een 'market stability reserve' (MSR) ingevoerd, dat is een artificiële reserve van quota die niet op de markt werden gebracht met als doel de prijs voor CO₂ te verhogen.

Voorstel: gelet op de hoge prijs van de CO₂-quota die het door de Commissie vooropgestelde niveau substantieel overschrijdt en een impact heeft op de elektriciteitsprijs, **zou Europa quota van de MSR moeten vrijgeven** (door de regels aan te passen) om de prijs van de CO₂ en, bij uitbreiding, de elektriciteitsprijs te doen zakken. Dat is des te belangrijker nu sommige Europese landen (Polen, Duitsland) steeds meer steenkool-/bruinkoolcentrales (die meer CO₂ per geproduceerde MWh uitstoten) heropstarten ten nadele van de gascentrales, waardoor meer quota nodig zijn en de prijs van de emissierechten opgedreven wordt. Het doel moet zijn om voldoende quota op de markt te brengen om de prijs terug te brengen naar de vork van € 40-50/ton.

In het kader van haar impactanalyses rekent de Europese Commissie op een prijs van € 48 tCO ₂ in 2030 om de Europese doelstelling in 2030 te bereiken (te vergelijken met de huidige prijs van +/- € 95 tot € 100/ton).
--

2.5 Temporary Crisis Framework (TCF)

Tal van landen gebruiken het tijdelijk crisiskader voor staatssteun (TCF) om hun bedrijven in nood te steunen. Dit kader is echter zeer restrictief voor energie-intensieve bedrijven.

Voorstel: ook België zou gebruik moeten maken van de mogelijkheden **van het TCF om gericht de hardst getroffen bedrijven te steunen**, bv. d.m.v. een forfaitaire tegemoetkoming in de energiefactuur van die bedrijven. Hiervoor dient bekeken te worden welke criteria hier kunnen

toe bijdragen. De federale overheid en de regio's moeten dringend dit **kader toepassen** om permanente schade aan de economie te voorkomen.

2.6 Meerkosten (incl. accijnzen) en tarieven Elia

De prijs van gas en elektriciteit bestaat uit de energieprijis (gasmolecule/elektronen), de transmissiekosten, de distributiekosten en uiteenlopende meerkosten.

Voorstel: de energiekosten van de bedrijven kunnen worden verminderd door de meerkosten **te verlagen**. In dit perspectief moeten de accijnzen worden verlaagd tot het Europese minimum.

In sommige van onze buurlanden **genieten de baseloadbedrijven en de asynchrone bedrijven trouwens al verlaagde transmissiekosten voor elektriciteit** (tot 90%). België zou hetzelfde moeten doen en daarbij de winstderving door de staatsbegroting moeten dekken en niet op de andere consumenten moeten verhalen.

2.7 Compensatie van indirecte emissies

Europa heeft een framework ter compensatie van de impact van de CO₂-prijs in de elektriciteitsprijs. Sectoren die in aanmerking komen voor deze regeling werden geselecteerd op basis van een assessment gebaseerd op de historische elektriciteitsprijs. Die evaluatie strookt niet langer met de huidige elektriciteitsprijs.

Voorstel: de lijst met sectoren die in aanmerking komen voor indirecte emissiecompensatie dient uitgebreid te worden via een **nieuwe evaluatie op basis van geactualiseerde elektriciteitsprijzen**.

2.8 Energie-efficiëntie

Het is van belang om verder verstandig om te gaan met het energieverbruik, zowel bij de burgers, de overheden als de bedrijven. Het is belangrijk dat deze daling van het verbruik wordt gekoppeld aan efficiëntie en niet aan een daling van de economische activiteit.

Bedrijven hebben door de hoge energieprijzen al heel wat inspanningen gedaan om het energieverbruik maximaal te beperken. Burgers, overheden en bedrijven moeten hun inspanningen verderzetten en waar mogelijk versterken met concrete en haalbare maatregelen, bv. door overal de koeling of verwarming wat zachter te zetten, door geen sportterreinen te verwarmen, buitendeuren van gekoelde of verwarmde winkel- of publieke ruimtes te sluiten, enz.

Voorstel: er moet dringend een concrete **informatie- en sensibiliseringscampagne** worden georganiseerd voor zowel bedrijven als burgers. Veel (zelfs kleine) gedragsveranderingen kunnen een aanzienlijk effect hebben op het energieverbruik en de energiefactuur.

De overheden moeten hun **specifieke beleid en programma** voortzetten om energie-efficiënte investeringen door de bevolking, overheden en bedrijven verder aan te moedigen en te concretiseren.

Last but not least moeten onze regeringen en overheidsinstanties het **voorbeeld** geven, dat is geen nieuwe claim.

2.9 Tijdelijke werkloosheid

Bedrijven die tijdelijk noodgedwongen moeten stoppen omwille van te hoge energieprijzen kunnen opnieuw een beroep doen op het stelsel van tijdelijke werkloosheid onder corona.

Voorstel: toepassingsvoorwaarden voor het **stelsel tijdelijke werkloosheid** moeten aangepast worden in functie van de energieproblematiek in het bedrijf.

3 Voorstel van een plan van aanpak: middellange termijn

3.1 Prijs van elektriciteit (prijsmechanisme)

De elektriciteitsprijs wordt op de Europese dagmarkt bepaald op basis van de marginale kost van de laatste (duurste) centrale die wordt ingezet om aan de vraag te voldoen. Dat zijn meestal de elektriciteitscentrales op gas of steenkool, die op deze manier de marktprijs day-ahead bepalen. De gasprijs beïnvloedt die marginale prijs / kost in hoge mate. Hoe hoger de gasprijs, hoe hoger de elektriciteitsprijs.

Voor de productie van de elektriciteit die aan onze behoeften voldoet, wordt echter een reeks - een portefeuille - uiteenlopende productiemiddelen ingezet (kerncentrales, zonnepanelen, windmolens, (Duitse) steenkoolcentrales, gascentrales enz.). Elk van die productiemiddelen heeft zijn eigen kosten en kostenstructuur, maar ze krijgen vandaag allemaal dezelfde verkoopprijs voor elektriciteit op de dagmarkt, met name die van de marginale eenheid.

Het overgrote deel van de elektriciteitsproductie wordt vooraf ('forward'-markt), onderhands (over-the-counter) of via aankoopovereenkomsten (PPA) verkocht. Een deel van de elektriciteit (ongeveer 10-15%) wordt op de dagmarkt verkocht. Deze contracten kunnen evenwel spotmarkt-gebaseerd zijn.

Voorstel: Volgens energieconsumenten, **moet het aanbod- en prijsmechanisme op de markt - al is het maar tijdelijk - worden herzien** in nauw overleg met de Europese Commissie³ zodat de elektriciteitsprijzen de gemiddelde kostprijs (+ marge) weerspiegelen en voldoende investerings signaal geven.

Er moet dus dringend worden nagegaan of een groep landen een mechanisme kan invoeren om de elektriciteitsprijs vast te leggen op basis van de reële kostprijs (+ marge) van de productiemiddelen van elektriciteit.

3.2 Aankoopprijs gas (EU-energieplatform)

Het pas opgerichte EU-energieplatform (initiatief REPowerEU) zal vrijwillige gemeenschappelijke aankopen van gas, LNG en waterstof mogelijk maken door de vraag te bundelen, het gebruik van de infrastructuur te optimaliseren en de contacten met de leveranciers te coördineren.

---

³ Ursula von der Leyen calls for 'emergency intervention' in electricity market on 29/08/2022

Voorstel: België moet bijdragen tot het succes van het platform en de mogelijkheden die het biedt op de voet volgen.

4 Voorstel van een plan van aanpak: lange termijn

Onze energietoekomst wordt vandaag opgebouwd in een langetermijnperspectief om met zekerheid (continuïteit van de voorziening) over een concurrerende en duurzame energie te kunnen beschikken.

Voorstel: in dit perspectief is een visie (en de daaruit resulterende maatregelen) op de toekomstige energiemix van cruciaal belang. Een mix die rekening moet houden met de diversificatie van energiebronnen, waarbij het belangrijk is om alle opties open te houden en een technologieneutrale houding aan te nemen. ▪

Onze leden

Zo'n 50 toonaangevende sectorfederaties zijn lid van het VBO en vertegenwoordigen meer dan driekwart van de economische activiteit in ons land.

EFFECTIEVE LEDEN

BEDRIJFSGROEPING
ZANDGROEVEN

TOETREDENDE LEDEN

